

Opetus- ja kulttuuriministeriö
kirjaamo@minedu.fi
oppivelvollisuus@minedu.fi

KAUPAN LIITON LAUSUNTO LUONNOKSESTA HALLITUKSEN ESITYKSEKSI OPPIVELVOLLISUUSLAIKSI JA ERÄIKSI SIIHEN LIITTYVIKSI LAEIKSI, VN/1985/2020-OKM-1

Kaupan liitto kiittää opetus- ja kulttuuriministeriötä mahdollisuudesta lausua näkemyksemme luonnoksesta hallituksen esitykseksi oppivelvollisuuslaiksi ja eräiksi siihen liittyviksi laeiksi.

Kaupan ala työllistää lähes 300 000 työntekijää, ja kauppa on suurin nuorten työllistäjä; yli viidesosa alle 25-vuotiaista työssäkäyvistä nuorista työskentelee kaupan alalla. Toisen asteen koulutuksen laadulla on erityinen merkitys kaupan tulevaisuudelle, ja on tärkeää, että Suomen koulutusjärjestelmä vastaa jatkossakin kaupan alan osaamistarpeisiin.

Toisen asteen koulutukseen kohdistetut leikkaukset ovat pienentäneet merkittävästi lähiopetusta ja myös suurentaneet ryhmäkokoja. Yritykset joutuvat enenevässä määrin jatkokouluttamaan vastavalmistuneita ja paikkaamaan perusosaamisen puutteita. Oppilaitosten pitäisi pystyä vastaamaan paremmin työelämän tarpeisiin, ja koulunkäynnin ongelmiin olisi syytä puuttua jo varhaisessa vaiheessa. Tällä hetkellä uudistukselle osoitettu rahoitus ei vastaa todellisia, aiheutuvia kustannuksia. Vaarana on se, että riittämätön resurssointi aiheuttaa entisestään kasvavia ryhmäkokoja ja lähiopetusten vähentämistä, jos kunnat ja muut koulutuksen järjestäjät joutuvat paikkaamaan puuttuvaa rahoitusta opetuksen muilla resursseilla.

Rajoitettujen resurssien pitäisi kohdistua laadukkaaseen lähiopetukseen, opiskelijoiden ohjaukseen ja työelämäyhteistyön kehittämiseen. On kaikkien etu, jos opiskelijat pääsevät mahdollisimman varhain työelämään kiinni harjoittelujen ja muiden yhteishankkeiden kautta. Nykyisenkaltainen uudistus kohdistuu lähinnä materiaali- ja matkakuluihin. Maksuttomaksi muuttuvat oppimateriaalit vaikuttavat myös merkittävästi jo olemassa olevaan kirjakauppaverkoston.

Oppikirjamyynti on ollut yksi kirjakaupan kivijaloista. Oppikirjojen osuus kirjakauppojen kirjamyynnistä on ollut vuodesta ja opetussuunnitelman vaiheesta riippuen noin 21 prosenttia. Toisen asteen koulutuksen kirjojen ostajat ovat tuoneet kirjakauppoihin säännöllisesti asiakasvirtaa. Opiskelevat nuoret tottuvat opiskeluvuosiensa aikana asioimaan kirjakaupassa, ja matkaan tarttuu muutakin luettavaa ja opiskelutarvikkeita. Asiakasvirran tyrehtymisen seurannaisvaikutukset ovat kirjakaupalle kohtalokkaita. Muutoksen seurauksena on yhä harveneva kirjakauppaverkosto. Kirjakaupat tulevat myös keskittymään yhä enemmän suuriin

kaupunkeihin. Maksuttomuus tulee siis vaikuttamaan myös yleisen kirjallisuuden saatavuuteen ja myyntiin sekä tämän myötä koko alan arvoketjuun.

Peruskoulun oppikirjat on hankittu kunnissa keskitetysti, ja kirjakaupat ovat jakelijoita pienempinä toimijoina jääneet hankintaketjun ulkopuolelle. Jotta kirjakauppaverkosto saataisiin pidettyä Suomessa valtakunnallisena myös tulevaisuudessa, oppikirjahankinnat olisi mahdollistettava myös kirjakaupoilta keskitetyn hankinnan sijaan. Paikallisesti alueilla ja kunnissa on erityisen tärkeää ottaa käyttöön ratkaisuja, jotka edistävät pk-yritysten pääsyä kilpailemaan oppikirjahankinnoista.

Lausunnon keskeinen sisältö:

- Resurssit kohdennettava varhaisempaan vaiheeseen
- Lähiopetuksen määrää on lisättävä
- Ryhmäkokoja pitää pienentää
- Kirjakauppojen on syytä päästä kilpailemaan oppikirjahankinnoista

Kunnioittavasti

Mari Kiviniemi
toimitusjohtaja

Bate Ismail
ekonomisti